Arhimandrit
Emilianos Simonopetritul

Tâlcuiri la canoanele monahale

ale sfinților

Antonie, Augustin și Macarie

EDITURA
SF.
NECTARIE

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL

TÂLCUIRI ȘI CATEHEZE

5

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL

TÂLCUIRE LA CANOANELE MONAHALE

ALE SFINȚILOR

ANTONIE, AUGUSTIN ȘI MACARIE

Traducere din limba greacă de
Ierom. Agapie (Corbu)

Tipărită cu binecuvântarea
Înalt Preasfințitului Părinte
TIMOTEI
Arhiepiscopul Aradului

Traducătorul și Editura Sfântul Nectarie mulțumesc din inimă
PREACUVIOASEI MAICI NICODIMI,
Stareța Sfintei Mănăstiri *Bunavestire* din Ormylia Halkidicii,
pentru dragostea cu care ne-a încredințat
spre traducere și tipărire
volumele acestei serii de *Tâlcuiri și Cateheze*.

Traducere după: ΑΡΧΙΜ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΟΥ, ΝΗΠΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ, ΑΘΗΝΑΙ, ΙΝΔΙΚΤΟΣ, 2011

Redactor: Monahia Parascheva
Concepție grafică: Baroque Books & Arts®

Imagine coperta 1: Pecetea Mănăstirii Simonos Petras din 1848 (centru), Sf. Pahomie cel Mare primind schima monahală de la înger, sec. XVI, Mănăstirea Valaam de la Meteore (jos), Mănăstirea Simonos Petras, detaliu - grafică Armand Grosu (fundal);
Flaps 1: (var. broșată) Mănăstirea Simonos Petras - grafică Armand Grosu
Forzaț: (var. legată) Mănăstirea Simonos Petras - grafică Armand Grosu
Flaps 4: Arhim. Emilianos Simonopetritul - grafică Armand Grosu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
EMILIANOS SIMONOPETRITUL, arhimandrit
Tâlcuiri și cateheze / arhimandrit Emilianos Simonopetritul ; trad. din lb. greacă de ierom. Agapie (Corbu) ; - Arad : Editura Sfântul Nectarie, 2009-
6 vol.
ISBN 978-606-92121-4-6
Vol. 5. : Tâlcuiri la canoanele monahale. - 2015. - Bibliogr. - ISBN 978-606-92843-8-4
I. Agapie, ieromonah (trad.)
252
223.2.07

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Prezentul volum, intitulat *Tâlcuiri la canoanele monahale*, cuprinde traducerea catehezelor Părintelui Emilianos Simonopetritul la canoanele monahale ale Sfinților Antonie, Augustin și Macarie. Aceste cateheze, ținute în anii 1981 și 1986 pentru monahii Sfintei Mănăstiri Athonite Simonos Petras și pentru monahiile Sfintei Chinovii a „Buneivestiri“ din Ormylia, ating cele mai variate aspecte ale vieții practice, de zi cu zi, a monahului – în mănăstire, dar și în afara ei –, înfățișează natura relațiilor dintre monahii din obște, dintre ei și Stareț, precum și atitudinea corectă duhovnicește față de diferitele slujiri din mănăstire. Nu sunt uitate nici lămurirea problemelor puse de legăturile monahilor cu părinții lor trupești, cu vizitatorii și, în general, cu mirenii, și nici precizările privitoare la purtarea monahilor în călătorie, la spital, la cumpărături sau în vizită la persoane din afara mănăstirii, cu o minuțioasă și edificatoare discuție asupra eventualelor „conflicte de conștiință“ care pot apărea cu aceste prilejuri.

Deși canoanele din acest volum au o vechime de mai bine de 1500 de ani, ele își dovedesc actualitatea prin tâlcuirea Părintelui Emilianos, care explică în mod amănunțit organizarea vieții de obște a unei mănăstiri din zilele noastre, respectând principiile Părinților de odinioară, pentru a trăi în același duh cu ei. Prin aceasta, tâlcuirile care urmează răspund numeroaselor întrebări de natură practică resimţite în monahismul contemporan, mai

ales acolo unde rănile primite în timpul epocii de ateism militant încă sângerează.

Volumul în limba greacă din care au fost traduse prezentele tâlcuiri mai cuprinde și două cateheze centrate pe problema duhovnicească a priveghерii personale a monahului la chilie și pe taina legăturilor sale cu Starețul. Ambele cateheze au fost traduse și editate separat la Editura Sfântul Nectarie în volumul *Cuvânt despre ascultare și priveghere*, apărut în anul 2013.

SIGLE

ΒΕΠΕΣ	*Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι, 1955.
ΕΠΕ	*Ἕλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας*, ἐκδ. Ἐλευθερίου Μερετάκη «Τὸ Βυζάντιον», Πατερικαὶ ἐκδόσεις «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη, 1972.
ΘΗΕ	*Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, ἐκδ. Ἀ. Μαρτῖνος, τ. 1-12, Ἀθῆναι, 1962-1968.
Πετρακάκου, *Οἱ μοναχικοὶ θεσμοὶ*	Δημ. Α. Πετρακάκου, *Οἱ μοναχικοὶ θεσμοὶ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ*, ἐν Λειψίᾳ, 1907.
PG	*Patrologiae cursus completus*, Series Graeca, ed. J.-P. Migne, Paris, 1857.

SC	*Sources chrétiennes*
Typikon Evergetis	P. Gautier, „Le Typikon de la Théotokos Évérgetis“, în *Revue des études byzantine (REB)*, vol. 40, 1982, pp. 5-101.
Typikon Kecharitomenes	P. Gautier, „Le Typikon de la Théotokos Kécharitôménè“, în *Revue des études byzantines (REB)*, vol. 43, 1985, pp. 5-165.

TÂLCUIRE LA CANOANELE MARELUI ANTONIE

1

Canoanele Marelui Antonie mișcă inima omului care vrea să intre în oștirea monahilor. În paralel, ele așază principiile fundamentale ale vieţii monahale și stabilesc dinainte viitorul unei mănăstiri, în realitate viitorul veșnic, pentru că vieţuirea monahală este prezenţa, în timp și spaţiu, a împărăţiei cerurilor, a Celui mai presus de timp și veșnic. Canoanele sunt simple. Ele exprimă simplitatea și sfinţenia Marelui Antonie. Stilul și limba lor amintesc de epoca „primară", așa cum o face și limba Părinţilor Apostolici în comparaţie cu limba marilor Părinţi de după ei.

Regula este alcătuită din 80 de canoane. Marele Pahomie a alcătuit un regulament mai dezvoltat, iar în vremea Marelui Vasile începuseră să apară mănăstiri de obște importante, mici și mari, începuse să se organizeze sistemul chinovial de vieţuire. Însă și Marele Antonie, cu toate că era un isihast, un adevărat pustnic, având în jurul lui mulţi alţi isihaști, a ajuns un începător al vieţii de obște. Pe tineri îi sfătuia să intre în chinovii, a căror existenţă începuse să-și facă apariţia în Biserică.

Sfântul nu a fost școlit, după cum mărturisește el însuși[1]. Dacă nu a știut deloc să citească, nimeni nu poate să o spună cu siguranţă, însă așa a rămas în conștiinţa oamenilor. Canoanele

---

[1] Sfântul Atanasie cel Mare, *Viaţa Sfântului Antonie* 1, 72, 73, 78; *PG* 26, 841 A, 944 B-945 A, 952 B.

lui sunt ca niște trâmbițări care respiră mireasma învățăturii sale, așa cum o întâlnim în *Viața* sa, scrisă de Marele Atanasie. În canoane nu se află nimic care să nu fie al lui, chiar dacă n-au fost scrise de propria sa mână.

Regula, după cum se vede, nu se adresează pustnicilor, ci monahilor din obște. Sfântul a înțeles că monahismul nu poate să sporească numeric și să cuprindă mulțimile de monahi în schituri și sihăstrii, ci în chinovii. De aceea a alcătuit această *Regulă*, care constituie prototipul rânduielii de obște, probabil pentru o anumită obște, pe care însă nu o cunoaștem. Aceasta nu se referă atât la organizarea chinoviei, cât la caracterul de zi cu zi al vieții monahale, la educarea monahilor. Este un ghid pentru oricine urmează calea vieții monahale.

Sfântul, prin educarea sa pur monahală, cu discernământ am zice, pune bazele unui monahism autentic și sigur, care evită extremele pentru a nu vătăma sufletele nevoitorilor. Se referă și la egumen, și la obște, care era – se pare – mică.

„Povățuirile“ sau „Canoanele“ preasfântului nostru Părinte, Avva Antonie cel Mare, către fiii săi duhovnicești, monahii[2].

Probabil că acesta este titlul pe care l-a dat un copist sau cel care a transcris pentru prima dată canoanele. Titlul arată că Marele Antonie însuși își adresează canoanele unor persoane cu care avea legături duhovnicești. Cuvântul *monah* ne încredințează că e vorba despre un text mănăstiresc, și nu de unul pustnicesc.

Las în scris aceste canoane, în care Domnul vorbește prin gura mea, pentru cei care vor să se supună sub acest jug greu al vieții monahale.

---

[2] Am folosit în traducere textul în limba greacă al *Canoanelor* Sfântului Antonie cel Mare, preluat din ediția: Πετρακάκου, *Οἱ μοναχικοὶ θεσμοὶ*, *Τὸ κείμενον τῶν κανόνων τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου*, pp. 39-42. (n.tr.)

Pentru a fi adevărată, nu se poate ca *Regula* să fie un text colectiv, un produs al hotărârii mai multor persoane. Trebuie să poarte pecetea unei singure persoane, deoarece persoana îi reunește și pe ceilalţi. Adunarea poate judeca persoana, dar niciodată nu o înlocuiește.

Las în scris aceste canoane în care vorbește Domnul. Canoanele nu sunt o parte sau o anexă la cuvintele Domnului. Ele sunt expresia cuvintelor Domnului. Nimeni nu poate să afirme că Evanghelia zice altceva, nici nu o poate invoca pentru a evita vreo greutate a acestor Reguli monahale. De aceea, Sfântul spune: *în care Domnul vorbește*. Expresia *prin gura mea* s-ar putea să fie întâmplătoare, dar s-ar putea ca prin ea să vrea să amintească tuturor veacurilor, oricui va citi canoanele, că le-a rostit gura Sfântului; sau poate că este un indiciu că ele au o legătură nemijlocită cu învăţătura orală a Sfântului.

Trebuie, așadar, ca unii ca aceștia să se supună acestor porunci, iar cine va strica una dintre acestea, cel mai mic se va chema în împărăţia cerurilor (cf. Mt. 5, 19).

Poruncile pe care Însuși Dumnezeu le-a predat lui Moise sus, pe muntele care fumega, și pe care acesta le-a scris și le-a transmis iudeilor, le-au preluat în continuare Iisus Navi, prorocii, judecătorii, împăraţii. Aceste porunci, despre care Domnul a spus că „o iotă sau o cirtă nu vor trece până ce se vor plini toate. (...) Cine deci va strica una din aceste porunci (...) foarte mic se va chema în împărăţia cerurilor" (Mt. 5, 18-19), Sfântul le materializează în *Regula* sa. Vieţuirea monahală este o vieţuire evanghelică.

Sfântul le vorbea monahilor săi, aceia îl întrebau, iar el le răspundea. Prin urmare, canoanele au fost, la început, un text oral, ieșit din gura Sfântului. Cu toate acestea, zice Sfântul, ele nu sunt ale mele, ci sunt ale lui Dumnezeu. Voi, care sunteţi călugării mei și vreţi să ajungeţi la desăvârșire, să nu căutaţi să aflaţi ce vrea Dumnezeu. Întreaga voie a lui Dumnezeu se recapitulează în canoanele pe care vi le dau.

Sfântul oferă, de la început, tihnă și siguranţă monahului sau începătorului. Îi înfăţișează cât de ușor este să cunoască voia lui Dumnezeu, de vreme ce în patru pagini se cuprinde întregul cuvânt al lui Hristos. Canoanele monahale nu sunt ceva deosebit de voia lui Dumnezeu. Așadar, toţi câţi vor să ia asupra lor jugul monahal trebuie să se supună acestor porunci, iar cine va strica una dintre ele se va chema cel mai mic în împărăţia cerurilor (cf. Mt. 5, 19). Cel mai mic înseamnă de nimic. Nu pot să stau înaintea lui Dumnezeu atunci când stric, când nu împlinesc una dintre aceste porunci, pentru că sunt antrenate și toate celelalte și cad împreună. Atunci întreaga zidire se netrebnicește. Prin urmare, nu pot să fac o alegere între canoane. Le primesc pe toate ca pe legea lui Dumnezeu, rostite prin gura Sfântului Antonie.

Înainte de toate, roagă-te neîncetat și mulţumește-I lui Dumnezeu pentru toate câte ţi se întâmplă. [1]

Marele Antonie este un realist. Canoanele lui nu sunt o formulă pe care a găsit-o și ne-a azvârlit-o în faţă. Fiecare canon are ceva unic pentru viaţa monahului. Unul dacă este trecut cu vederea, se prăbușește totul! Trebuie, zice, să ne rugăm neîncetat, dar, în același timp, să-I mulţumim lui Dumnezeu pentru toate câte ni se întâmplă. Folosește o conjuncţie coordonatoare, pentru că rugăciunea și mulţumirea nu se despart, ci merg împreună. Îi mulţumim lui Dumnezeu pentru cele plăcute, dar mai ales pentru altceva: în viaţă lucrurile nu se petrec așa cum vrem noi. Ne rugăm, de exemplu, și ni se pare că Dumnezeu nu ne aude. Cerem sănătate, și boala ni se agravează. Cerem de la Dumnezeu anumite daruri, iar Dumnezeu nu ne dă nimic. Lucrurile se întâmplă pe dos.

Cel care nu va învăţa să mulţumească pentru toate lui Dumnezeu, și mai ales pentru cele care sunt pe dos, nu va înainta nici măcar un milimetru dincolo de măsura la care l-a născut maică-sa. N-o să aibă parte de niciun progres. Când l-a născut mama lui, era un prunc naiv, avea o sfinţenie firească, în timp ce noi avem o învârtoșare și o cunoștinţă care ne învinovăţesc.

CUPRINS